StratejiCo.

Türkiye Yol Ayrımına Yaklaşırken

Yazar: Yazar: Selim Oktar
İletişim: email

2 Kasım 2016

15 Temmuz darbe girişimi üzerine daha önce paylaştığım yazılarımda, Türkiye Cumhuriyeti'nin 60'lardan 80'lere kadar süren kendini koruma amaçlı sergilediği tavır, 15 Temmuz darbe girişimine kadar olan süreçte farklı siyasal ve dini akımların etkileri ve AK Partinin iktidara gelmesine zemin hazırlayan faktörler üzerinde durmuştum.

Bu yazımda ise **Recep Tayyip Erdoğan'ın, güçlü** ve **zayıf yönleri** ve bunlardan yola çıkarak **sergileyebileceği politik tavırlar ve iş dünyasının dikkate alması gereken hususlar** üzerinde duracağım.

Önümüzdeki dönemde Türkiye ciddi tercihlerle karşı karşıya kalacak. Bu tercihlerin ne olabileceğini ve olası sonuçlarını anlamak için özellikle Cumhurbaşkanının yaklaşımını iyi anlamak lazım. Bu nedenle {Recep Tayyip Erdoğan}'ın başarısında rol oynayan etmenleri iyi analiz etmek gerekir. Doğru ve basit bir analizi yapabilmek için Recep Tayyip Erdoğan'ın güçlü ve zayıf yanlarını, önümüzdeki dönemdeki fırsatları ve tehditleri ortaya koyup kısıtları temel alan senaryolar üzerinde çalıştık. Tabi ki her öngörü gibi bizim öngörümüz de yanılma payını içinde taşıyabilir. Bu tür modellerde en önemli yanılgılar; temel varsayımlar ve geleceğin öngörülmesindeki kısıtlardır. Yine de geleceğe hazırlanabilmek için **iş dünyasının 2017 projeksiyonlarına ışık tutmayı** hedefledik.

Erdoğan'ın Başarı Formülü

Erdoğan gücünü halktan alan bir siyasetçi.

Bir politik liderden beklenen özelliklerin çoğuna sahip; Türk halkının değerlerinin önemli bir kısmını kimliğinde bulunduruyor, samimi olarak inandığı bir davası var, güçlü ve kendisini koşulsuz olarak destekleyen bir teşkilata sahip. Bu teşkilat tabanla bağları en güçlü olan siyasi parti. Siyasette **altın üçgen**; **güçlü bir lider**, **ortak bir dava** ve **tabana yayılmış bir teşkilat**, oluştuğunda iktidar kendiliğinden gelir. Recep Tayyip Erdoğan'ın hiç bir zaman vazgeçmediği ve kendi gücünü aldığını bildiği başarı formülü bu.

Şekil I'de StratejiCo.'nun yapmış olduğu **{SWOT}** analizinde **"S"** yani güçlü yönleri ekseninde bu üç özellik ön plana çıkıyor.

Recep Tayyip Erdoğan SWOT Analizi

Şekil I

Biraz {Güçlü bir lider} tanımı üzerinde duralım.

Burada **güçle** neyi kastediyoruz? Siyasette güç **nüfuzdur** (**Influence**).

> **Nüfuz**; **kitlelere ulaşabilmek ve onları istediği yere götürebilmektir.** Gidilmek istenen yerin doğru ya da yanlış olması, götürmek isteyenin niyetinin iyi ya da kötü olması güçle alakalı değildir. Hatta **liderlik tipi de güçle alakalı değildir**. Bir lider gayet otokratik veya katılımcı olabilir; ama nüfuzu, dolayısı ile gücü yeterli olmayabilir.

Recep Tayyip Erdoğan'nın 14 yıllık performansı, altın üçgenin bu kenarında bir **eksikliği olmadığını** gösteriyor.

> Bir liderin inandığı ve uğruna mücadele ettiği davanın savunduğu ortak değerler nüfuz edebileceği potansiyeli belirler. Seçmen, ne kadar lideri kişilik olarak takdir etse de hatta liderin geçmişte yaptıklarını, bugünkü duruşunu ve gelecekle ilgili vaatlerini çok beğense de farklı değer setine sahip olduğu takdirde oy verme olasılığı çok düşüktür. Bizde {Müslüman mahallesinde salyangoz satmak} diye tabir edilen durumun siyasetteki karşılığı budur. **Seçmen**, lideri rasyonel olarak beğenip önerdiği politikaları doğru bulsa da **genellikle değerleri doğrultusunda oy kullanır**. Ortak amaca inanç toplumdaki takipçilerin potansiyelini belirler.

Recep Tayyip Erdoğan'nın davasının temsil ettiği değerler bugün için **Türk halkının çoğunluğunun ortak değerleridir**.

Bir liderin potansiyel tabanını oluşturması ve nüfuz edebilmesi için en güçlü yöntem birebir ilişkidir. Doğal olarak tek başına bir lider sınırlı sayıda birebir ilişki kurabilir.

> Bilimsel olarak on, on iki kişilik gruplarda sıkı ilişkilerin kurulabildiğini, yüz, yüz elli kişilik gruplarda ilişkilerin sürdürülebildiğini {**Facebook grupları ortalaması**}, bin - iki bin kişi arası gruplarda hiyerarşik ilişkilerin başarılı olduğu ve **on bin ve daha fazla sayıda üyesi olan gruplarda** ise ilişki ağlarının {**network**} gerektiğini biliyoruz.

> Bir network ağı toplumun tanıdığı, güvendiği ve takip ettiği kişilerin gücüyle oluşur. Kitle iletişim araçları ve kampanyalarla seçmene ulaşsanız da kendi networkündeki nüfuz sahibi kişiler ve kendi çevresi kadar etkili olmak mümkün değildir.

Recep Tayyip Erdoğan'nın **İstanbul 1994 Büyükşehir belediye başkanlığı seçimi**nde ana akım **medyanın hiç desteğini alamamasına rağmen** seçilmesindeki en önemli faktörlerden birisi **tabana hitap eden nüfuz sahibi takipçilerinin olmasıydı**. Bir anlamda {Şıh uçmaz, müritleri uçurur} deyiminin gerçekleşmesiydi. Erdoğan ve takipçileri aynı örgütlenme biçimini AK Parti teşkilatına taşıdılar.

Bugün AK Parti'nin Türkiye'nin her mahallesinde temsilcileri ve üyeleri vardır.

Mahalle temsilciliği şeklinde örgütlenen bu yapılar kağıt üzerinde kalmamakta, özellikle yerel yönetimle ilgili kararlara aktif olarak katılmaktadır.

> Örneğin, kentsel dönüşüm yapılacak bölgelerde AK Partili belediye başkanları projelerini ilk önce mahalle teşkilatlarına sunmaktadır. Danışmanlığını yaptığımız benzer bir projede belediye başkan yardımcısı durumu şöyle özetlemişti:
>
> > **{Projenin sunumunu yaptık, kendi teşkilatımız bizi ve projemizi paramparça etti. Söylemediklerini bırakmadılar. Ancak, moralimiz bozulsa da bu çok iyi oldu. Çünkü muhalefetin ve paydaşların olası eleştirilerine karşı hazırlıklı olmamızı sağladı.}**
>
> Bir muhalefet partisinin benzer bir projesinde ise belediye başkanı rant paylaşımına yol açabileceğini ve parti içi muhalefetin kendini zor duruma düşürülebileceğini öne sürerek son ana kadar **projeyi yerel teşkilatla paylaşmadı**.

Bugün AK Partinin 10 milyon üyesi ve 4 milyon aktif üyesi olduğu bilinmektedir.

Tokyo Üniversitesi tarafından yapılmış olan bir araştırma bir **toplumda bir partinin %10 aktivisti ve %20 destekçisi olduğu takdirde oyların daima %51'ini alabileceğini ortaya çıkarmıştır.**

Recep Tayyip Erdoğan, düzenli olarak teşkilatını toplamakta ve özellikle **Kızılcahamam** ve benzeri toplantılarda **teşkilatın her şeyin üzerinde olduğunu** sıklıkla tekrarlamaktadır.

Özet olarak şekil I'deki **SWOT** analizinin gösterdiği gibi Recep Tayyip Erdoğan'nın halk üzerindeki **nüfuzu**, **paylaştığı ortak değerler** ve **takipçileri ile tabana ulaşabilmesi** iktidarının reçetesidir.

Erdoğan'ın Güçlükleri

Diğer yandan Recep Tayyip Erdoğan'nın **zayıf yanlarını** incelediğimiz zaman en önemli kırılganlığın kendi ortak değerlerine sahip kesimin dışında kalanlarla ilişki kuramaması olduğunu görüyoruz. Recep Tayyip Erdoğan, AK Partinin kurulduğu günden beri özellikle kendisini dışlanmış hisseden muhafazakar tabana özgüven kazandırmak ve harekete geçirmek üzerine inşa ettiği nüfuzu bu kesimin dışında kalanlara tavır alarak oluşturdu. Özellikle muhafazakar kesimin mağdur olduğu durumlarda aldığı tavırlarla kendi kesimini kenetleyerek aktive etti. Kendi potansiyel tabanı dışındakiler de bu mağduriyet durumundan dolayı pasifize oldu. Ancak, tersi bir durum gerçekleştiğinde genellikle aynı tavrı gösteremedi. Bu da kendisini destekleyen tabanın dışındakilerle **keskin bir kutuplaşmaya yol açtı**.

Recep Tayyip Erdoğan'nın kutuplaşma stratejisi **%51** oy çoğunluğunu sağlayarak 14 yıllık iktidarını sürdürmesine olanak sağladıysa da aynı zamanda zayıf yanını da oluşturdu. **Dış politika**, **temel reformlar** ve **başkanlık** sistemi gibi ülkenin mutlak çoğunluğunun {%66} ortak kararını gerektiren durumlarda destek bulmakta zorlanıyor. **15 Temmuz darbe kalkışması** bu desteğin gerek şartının sadece AK Parti ve onun tabanının değerlerini değil daha kapsayıcı değerler üzerine politika yapıldığı zaman gerçekleştirebileceğini gösterdi. Ancak, şu ana kadar Recep Tayyip Erdoğan'nın ve muhalefetin izlediği politikanın, **{Yenikapı ruhu}** diye ifade edilen bu durumun hayata geçmesinin güç olduğunu gösterdi.

Recep Tayyip Erdoğan, bir yandan kendisini ayakta tutan teşkilatından ve onun seslendiği tabanın değerlerinden vazgeçememekte diğer yandan başkanlık sistemine geçmeyi arzulamaktadır.

Ancak ne yardan ne serden vazgeçmek politikada her zaman **iyi sonuçlar vermeyebilir**.

SWOT analizine geri dönersek **yurt dışındaki imajımız** ve **ilişkileri yönetmekteki zafiyet** ortaya çıkıyor. Buna paralel olarak dış politikadaki zorluklar ise diğer bir zayıf yanı oluşturuyor. Bu iki unsur Recep Tayyip Erdoğan'nın politikasında zorlandığı diğer zayıf noktalar.

Şimdi Ne Olacak?

Son dönemde,

- Türkiye'nin **yükselen piyasalardan ayrışması**,
- Doların beklenenin üzerinde **yükselmesi**,
- İç politikada {Yenikapı ruhu} diye adlandırdığımız **uzlaşmanın bozulması**,
- **Tecavüz yasa** tasarısı,
- **Tuğrul Türkeş**'in idam çıkışı,
- **Mehmet Şimşek'in AB'ye** ilişkin açıklamaları,
- **Merkez Bankası**'nın faizleri arttırması,
- **Avrupa Parlamentosu** oylaması,
- **Başkanlık** konusundaki çatlak sesler

ve buna benzer medyaya yansıyan ve yansımayan sorunlar önümüzdeki yakın dönemde kamuoyunun ve **Recep Tayyip Erdoğan'ın gündemini meşgul edecek** gibi görünüyor.

Bu gelişmeler ışığında yukarıdaki analizi veri kabul edersek Recep Tayyip Erdoğan'ın **siyasi tavır** olarak daha önce denediği ve başarılı olduğu kutuplaştırma stratejisini daha üst boyuta taşıyarak sürdürebileceğini varsayabiliriz.

Geçmişte uygulanan kutuplaştırma stratejisi yurt içindeki muhalefeti hedef alırken bu kez **FETÖ/PDY** ve **PKK'nın** da kışkırtmasıyla Türkiye'ye karşı tavır alan batıya odaklanabilir.

> Son kamuoyu araştırmaları, halkın **%70** civarında bir kesiminin **AB ve ABD'nin Türkiye'ye tavır aldığını düşündüğünü** gösteriyor. **Shanghai Beşlisi**, **AP oylamasına karşı alınan tavır** ve **doların yükselmesinde** yurt dışı finans spekülatörlerinin rolü konusundaki imalar bu varsayımı güçlendiriyor.

Dış Kutuplaşma

Başkanlık konusunda daha önce de değindiğimiz gibi %51 ile değişim gerçekleştirmek Recep Tayyip Erdoğan'ın yeterli göreceği bir sonuç değil. Tartışmasız ve sürdürülebilir bir değişikliğe gidebilmesi için halkın mutlak çoğunluğu olan %66'nın desteğini alması gerektiğini biliyor. Halkı ciddi bir **yurt dışı tehdidin varlığına inandırıp** yurt dışına karşı kutuplaştırmak **milliyetçi kesimlerin de desteğini almasını** sağlayabilir. Ayrıca, yurt dışında yükselen sağ akımın liderlerinin de kendi tabanlarını sağlamlaştırmak için Recep Tayyip Erdoğan'a karşı bir söylem geliştirmesi olasılığı bu duruma yardımcı olacaktır.

Yukarıdaki stratejinin başarılı olabilmesi için üç şartın yerine gelmesi lazım;

> - Milliyetçi kesimin yurt dışından gelen tehlikeye karşı **başkanlık** sisteminin parlamenter sisteme alternatif olabileceğine ikna olması
>
> - Yurt dışının özellikle AB ve ABD'nin Tayyip Erdoğan aleyhtarı tavrını Türkiye aleyhtarı ile birleştiren **milliyetçi bir söylem** içerisine girmesi
>
> - AK Parti teşkilatı ve muhafazakar kesimden **fire verilmemesi**

İlk iki şart büyük ölçüde olgunlaştı.

> Milliyetçi kesim Tayyip Erdoğan ile Türkiye aleyhtarı batılı politikacılar arasında bir tercih yapmak zorunda kalırsa her zaman Tayyip Erdoğan'ı tercih edecektir. Bu samimi tavrını 15 Temmuz darbe kalkışmasında da göstermiştir. Bir çok Avrupa ülkesinde seçimler Nisan ayında olacağını düşünürsek gündemlerinin önemli bir kısmını mülteciler sorunu nedeni ile Türkiye aleyhtarlığının oluşturacağını öngörebiliriz. Aynı süre içerisinde **Trump** ve ekibi görevi devralıp özellikle **Suriye** politikası konusundaki tavırlarını açıkladıklarında **Türkiye lehine bir sonuç çıkmamasını** bekleyebiliriz.

Üçüncü şart olan **teşkilat ve muhafazakar kesimin desteğini korumak** ise Recep Tayyip Erdoğan'ın en güçlü olduğu konuların başında geliyor.

Her ne kadar şu anda gündemde çatlak sesler var ise de daha önceki örneklerde gördüğümüz gibi Recep Tayyip Erdoğan'ın **üzerinden gelemeyeceği bir durum söz konusu olmayabilir**. Ancak üzerinde durulması gereken tek nokta başkanlık sisteminde parlamentonun ve milletvekillerinin icradaki gücünün azalmasının AK Partideki güçlü oyuncular üzerinde yaratabileceği olumsuz etkidir.

> Başkanlık sisteminde icracı bakanların cumhurbaşkanı tarafından atanması ve milletvekili olmamanın teşkilat ve var olan milletvekilleri üzerinde nasıl bir etki yaratacağını tahmin etmek güç. Yine de Recep Tayyip Erdoğan'ın,

> **Davutoğlu** döneminde olduğu gibi kendi nüfuzuna yönelik tehditlerle baş etmedeki becerisini göz önüne alırsak bu şartın da yerine gelebileceğini varsayabiliriz.

Yukarıdaki şartların yerine gelmesi halinde bile olası tehditlerin ve ön görülemeyen gelişmelerin hiç beklenmedik senaryolar doğurmasına da çok açık bir ortamdayız. Bunların başında **ekonomi** geliyor. Her ne kadar şu anda **ekonomide bir daralma yaşanıyor** ve **döviz kuru yükselmiş olsa da 2001'deki gibi bir V tipi şiddetli krizle karşı karşıya değiliz**.

> Kamunun borçlanma gereğinin düşüklüğü özel sektörün borçlarını ödeyememesi halinde bu yükümlülüklerin kamuya transfer edilmesini sağlayarak olası bir felaket senaryosunun önüne geçilebilir görünüyor.
>
> Fakat, ekonomi her zaman öngörülebilir ve rasyonel senaryolara göre işlemiyor. Çok iyi bilinen Nasim Talep'in {Siyah Kuğu} olarak tanımladığı beklenmeyen durumlar hassas dönemlerde ortaya çıkabilir.
>
> Yine siyasette de FETÖ/PDY'nin darbe kalkışmasının bize öğrettiği gibi beklenmedik ve öngörülemeyen durumlar dışarıda ve içeride gündeme gelebilir.

Pragmatik Yaklaşım

Dışarıdan gelen tehdide karşı içeride birleşme stratejisinin şartlarında bir değişiklik olduğu takdirde ve/veya siyah kuğu durumlarının ortaya çıkması durumunda Recep Tayyip Erdoğan'ın **ikinci bir kartı** daha bulunuyor.

> SWOT analizinde de görüldüğü gibi Recep Tayyip Erdoğan'ın en güçlü özellikleri arasında **siyasi pragmatizm** ve **halkı iyi okumak** var.
>
> **Çözüm süreci,**
>
> **Rusya krizi,**
>
> **FETÖ/PYD'ye karşı tavır,**
>
> **İsrail ile ilişkiler ve tecavüz yasasında** görüldüğü gibi

Tayyip Erdoğan beklenmedik politika değişiklikleri yapabilir. Böyle bir durumda her an bir **{Yenikapı ruhu}** kartını da oynayabilir. Doğal olarak **"Yenikapı ruhunun"** daha kapsamlı bir anayasa çerçevesinde başkanlık sistemini de içeren bir toplumsal uzlaşmaya dayanması gerekir.

Özetle, önümüzdeki dönemde ekonominin yurt dışında liberalizmin terk edilmesinden hem de 2006'dan beri içeride yapısal reformların uygulanamamasından dolayı parlak olmayacağını öngörülebilir.

> **Yurt dışında** ise özellikle hatalı **Suriye** politikamızın sonucu **mülteci sorununun** getirdiği baskı ve batıda yükselen **milliyetçi** ve **dışlayıcı siyasi tavır** seksen yıllık batı eksenindeki dış politikamızın Rusya ve Doğu hatta uzak doğu eksenine doğru kaymasına yol açabilir.

Dolayısıyla, Batının serbest dışa açık serbest piyasa ekonomisi ve demokratik siyasal değerlerinin yeni dönemin vazgeçilmezleri olma şansı azalabilir.

Kısacası, Türkiye'nin ezberi bozulabilir ve paradigması değişebilir.

{Bu durumda Tayyip Erdoğan, AK Partinin geçmişteki başarılarının temeli olan geçmiş icradaki başarılar ve halkın gelecekle ilgili beklentilerinin karşılanmasına yönelik stratejisini terk edip dış ve iç tehditlere karşı ülkenin kendini savunması için güçlü iktidar ve milli birlik söylemine dayalı yeni bir stratejiyi gündeme getirebilir. Güçlü bir muhalefetin olmaması ve alternatif bir politika ortaya koymaması ise Recep Tayyip Erdoğan'ın önemli bir şansı.}

İş Dünyası Ne Yapmalı?

Sonuç olarak iş dünyası kendi geleceğini inşa etmek için bir birinden çok farklı **iki yol** izleyebilir.

> **Birincisi** değişen paradigmaya uygun olarak pozisyon almak, hükümetin desteğiyle birlikte **Rusya**, **Çin**, **Orta Asya** ve **Uzak Doğu** ekseninde yeni iş olanaklarını aramak.
>
> **İkincisi**, devlet desteğinden bağımsız olarak **batıyla daha entegre olan** ve yurt dışı yatırımları ortaklıklarını odağına alan **globalleşme stratejisini izlemek**.

İkisini birden yapmak **odağın kaymasına** ve **kaynakların bölünmesine** neden olabileceği için riskli olabilir.

İş dünyası açısından en hatalısı hiç bir şey yapmadan içine kapanıp olanları izlemek olacaktır.

Bu iki stratejinin **iş dünyası açısından avantajlarını, dezavantajlarını ve yollarını** gelecek yazılarımda inceleyeceğim.

Lütfen daha fazla kişinin makaleden faydalanabilmesi için sosyal ağlarınızda paylaşınız.

Soru ve Yorumlar

Makale hakkındaki soru ve görüşlerinizi duymaktan memnuniyet duyacağız. info@stratejico.com adresinden bize ulaşabilirsiniz.

Hakkımızda

StratejiCo. 1987'den beri Avrasya bölgesinde uluslararası firmalara ve kamu kurumlarına danışmanlık sağlayan bağımsız bir kurumsal ilişkiler ve kamu ile iletişim danışmanlığı şirketidir.

Yasal Uyarı

Bu rapor StratejiCo. tarafından, kamuya açık kaynaklardan toplanan bilgilere dayanarak hazırlanmıştır. Bu raporda ortaya konan görüş ve öneriler StratejiCo.'nun resmi görüşünü yansıtmamaktadır. Bu içeriğin amacı okuyucularımıza kendi işleriyle ilgili farklı bakış açıları sunmaktır. StratejiCo. burada sağlanan bilgilere dayanarak alınan kararlardan sorumlu tutulamaz.

Copyright © 2016 Bütün hakları saklıdır.